

Leena Turpeenoja

## **AINEENOPETUS VIERAALLA KIELELLÄ VAATII JATKUVAA KIELENHUOLTOA**

Aineenopetus vieraalla kielellä on Suomessa käytössä kaikilla kouluasteilla. Syitä vieraskieliseen opetukseen voi olla useita – yksi perustelluimmista lienee eri aineiden englanninkielinen opetus niissä lukioissa, joissa noudatetaan kansainväliseen ylioppilastutkintoon (International Baccalaureate = IB) johtavaa opetussuunnitelmaa.

Aineenopetus englanninkielellä on suomalaiselle opettajalle melkoinen työrupeama. Monessa yhteydessä olen todennut, että opettaja menettää osan persoonallisuuttaan ja opetustaitoaan ryhtyessään opettamaan vieraalla kielellä. Pelkkä oman aineen sanaston hallinta (joka sekin on äärettömän tärkeää) ei riitä, vaan vieraalla kielellä pitäisi osata kommunikoida - joskus hyvinkin näppärästi! Kielellä pitäisi joskus pystyä jopa leikittelemään. Kouluissa, joissa vieraskielistä opetusta annetaan, keskeinen opettajien täydennyskoulutusaihe onkin kielitaidosta huolehtiminen, sen ylläpitäminen ja kehittäminen.

Aloitin itse vieraskielisen opetuksen syksyllä 1992. Pohjanani oli vankka opetettavan aineen (kemia) hallinta sekä opettajan pätevyys. Englanninkielellä opettaminen toi työhöni aivan uuden ulottuvuuden. Normaalien pedagogisten ja didaktisten pohdintojen lisäksi tuntien valmisteluissa tuli ottaa huomioon, miten esitän asiat englanninkielellä. Jatkuvasti kysyin itseltäni osaanko ilmaista asiat opiskelijoille oikein? Osaanko käyttää oikeita termejä? Osaanko lausua sanat niin, että opiskelijat oppivat eksaktia ilmaisua? Onko ääntämiseni sellaista, että opiskelijat ymmärtävät sanomaani? Huolimaton ääntäminen voi näet aiheuttaa sellaisia virheitä, jotka lopulta kostaavat asiavirheinä opiskelijan vastauksessa (esimerkiksi termit alkane, alkene ja alkyne). Ensimmäiset vuodet tunsin olevani enemmänkin kävelevä sanakirja kuin pätevä kemian opettaja.

Ensimmäinen vieraskieliseen opetukseen valmentava täydennyskoulutukseni oli lukuvuonna 1994 alkanut, Jyväskylän yliopiston järjestämä "Teaching content through english"- koulutus. Kyseinen koulutus palveli erinomaisesti tarpeitani, sillä 16 opintoviikon kokonaisuus sisälsi niin puhutun, kirjoitetun kuin luetunkin kielen hiomista. Erityisen tärkeänä pidin mahdollisuutta keskittyä oman aineeni terminologiaan ja aihekokonaisuuksiin ja valmentaa suullista kielitaitoani pätevien englanninopettajien valvonnassa. Kyseiseen koulutukseen kuului myös 3 viikon jakso

Englannissa, jolloin pääsin harjoittamaan kemian opetusta englanniksi aidossa ympäristössä - harppaus eteenpäin oli tapahtunut.

Toinen mahdollisuus kielenhuoltoon tarjoutui, kun joukko koulumme (Kuopion lyseon lukio) IB-opettajia osallistui Englannissa pidetylle kielikurssille kesällä 2000. Siinä vaiheessa koulutus olikin jo hyvin tarpeellinen, sillä kokemuksen myötä ongelmiakin oli tullut lisää. Erityisesti koin tarvetta suullisen kielitaidon vahvistamiseen ja ääntämisen opetukseen. Onneksemme kurssimme ammattitaitoiset kielenopettajat osasivat kiinnittää huomiota juuri tähän seikkaan. He olivat hyvin perehtyneet meille suomalaisille tuttuihin ääntämisongelmiin sekä yleensä puheen selkeyteen. Koska opetus tapahtui pienryhmässä, kukin osallistuja sai yksilöllistä, oman aineen sanastoon liittyvää ääntämisopetusta. Lisäksi tutustuimme mm. fonetiikan alkeisiin. Meitä suomalaisia kun syytetään usein ”laiskasta” ääntämisestä! Ammattitaitoiset opettajat innostivat meitä niin, että vähemmänkin kieltä käyttäneet huomasivat pärjäävänsä monissa eri tilanteissa. Kurssin tehokkuutta lisäsivät vielä hyvin järjestetyt vierailut eri kohteisiin, jolloin jouduimme selviytymään englanninkielellä muutenkin kuin opetustilanteessa. Kieliopinnot jatkuivat useasti pitkälle iltaan hyvän ruoan ja palanpainikkeen siivittäminä, sillä meidät oli majoitettu englantilaisiin perheisiin. Olimme erittäin tyytyväisiä, että löysimme kurssin, jonka järjestelyissä otettiin huomioon omat yksilölliset kielenhuollon tarpeemme. Yllätyksemme oli suuri, kun lopputestissä selvisi, että monella meistä jo oli kielitaito, joka on edellytys opettajan toimen hoitamiselle Englannissa!

Kolmas tärkeä foorumi kielitaidon ylläpitämiseksi ovat olleet joka toinen vuosi järjestettävät IB-opettajien täydennyskoulutustilaisuudet. Näiden tilaisuuksien suurin anti – varsinaisen opetustyön kehittämisen lisäksi – on ollut mahdollisuus keskustella englanninkielellä samaa ainetta opettavien kollegojen kanssa. Kun yrittää tulla toimeen pohjoismaalaisten, etelä-eurooppalaisten, venäläisten ja afrikkalaisten kemian opettajien kanssa huomaa, miten oleellista selkeä ääntäminen on.

Yhteenvedon haluan todeta, että vieraalla kielellä ainettaan opettavan opettajan kielivalmiuksia tulee kehittää ja ylläpitää jatkuvast. Koulutusjakson tulee olla riittävän pitkä ja intensiivinen - minimiaika esimerkiksi ulkomailla on kaksi viikkoa ja parasta, jos vierasta kieltä joutuu käyttämään myös muualla kuin opiskelujen yhteydessä. Kielikoulutus ulkomailla palveleekin tätä tarkoitusta erinomaisesti. Koulutuksen tulisi keskittyä erityisesti suullisen kielitaidon

parantamiseen ja ääntämisen hiomiseen, sillä mitä selkeämmin opettaja osaa asiansa ilmaista, sitä vähemmän hämmennystä ja väärinkäsityksiä luokkatilanteessa syntyy.